

Geleneksel Türk Sanatı : Ebru

Ebru'nun Türk ekincinde yeri ilen günayı...

Ortaya çıkış yeri ve tarihine ilişkin kesin bir delil bulunmamaktadır. Ancak, köklerinin 9. ve 10. yüzyıla kadar uzandığı varsayılmaktadır. Bilinen o ki, bu sanat, kağıdın tarih sahnesine girmesiyle gelişmiştir. Çin'de liu-şa-cien, XII. asırdan itibaren Japonya'da suminagaşi ve beninagaşi isimleriyle sulu vasatta yapılan bir takım çalışmaların mevcudiyeti, daha sonraki asırlarda Çağatay Türkçesi'yle ebre adını alarak Türkistan'da ortaya çıkan bu sanatın tarihi gelişimi hakkında, müphem de olsa bir fikir vermektedir. Türkistan'dan en geç XVI. asır başlarında İpekyolu'nu takiben İran'a geçişinde ebru olarak isimlendirilen bu sanat, görünüşüyle gerçekten bulut kümelerine benzer şekiller taşıdığından, buluta nisbet ifade eden bu Farsça ismi doğrulamaktadır. Osmanlı ülkesinde de revaç bulan aynı isim, telaffuz zorluğundan son yüzyılda Türkçe'de ebru'ya dönüşmüştür. Galat olmakla beraber, kaş gibi şekiller de ihtiva ettiğinden, bu sanata ebru denilmesi bir çelişki sayılmamalıdır; çünkü ebru kelimesi Farsça'da kaş manasına gelmektedir. XVI. asır ortalarında Mir Muhammed Tahir tarafından Hindistan'da yapılmaya başlandığı rivayet olunan ebruculuk, buradan İran'a ve sonra da İstanbul'a kadar yayılmıştır. Aynı yüzyılın sonlarında, İstanbul'dan Avrupalı seyyahlar tarafından kendi memleketlerine götürülen ebru kağıtları önce Almanya'da, sonra da Fransa ve İtalya'da mermer kağıdı veya Türk mermer kağıdı, hatta sadece Türk kağıdı adıyla tanınıp benimsenmiş ve oralarda da yapılmaya başlanmıştır. Zaman içinde İngiltere ve

Amerika'ya da yayılan ebru kağıdı, her ülkenin sanat anlayışına göre bir başkalık gösterir. Bunda, kullanılan değişik malzemenin de rolü olmalıdır. Belgelenen en eski ebru örneği 16. yüzyıla aittir. Kağıdın süslenmesinde, kıt'a ve levhaların iç ve dış pervazlarında, yazma ciltlerinde yan kağıdı olarak sıkça kullanılmıştır. (Derman M.Uğur Osmanlı Ansiklopedisi. C.II,s.189)

Ebru hakkında Türkçe kaleme alınmış bilinen en

Geleneksel Türk sanatlarından Ebru; yoğunlaştırılmış su üzerine betiz yapma sanatıdır.

eski eser, 1615'ten sonra yazılan "Tertib-i Risâle-i Ebrî" adlı yazma kitapçaktır. Günümüzde bilinen ebru tarzındaki eserler ilk kez Orta Asya - Osmanlı coğrafyasında ortaya çıkmıştır. Ebrunun tarihi ile ilgili olarak sayın Uğur Derman (Türk Sanatında Ebrü), tarihi kestirilebilen en eski ebru olarak, üzerinde Mâlikî Deylemî'ye ait bir kıt'anın bulunduğu ve Gürcistan'da yazılmış olan 1554 tarihli bir ebruyu gösterir. Bu ebrunun, hafif ebru olarak yapılmış olması ve hafif ebrunun ancak belli bir ustalasmadan sonra yapılabildiği gözönüne alınacak olursa, ebrunun orijinin çok daha eskilere dayandığı düşünülmektedir.

Osmanlı döneminde başlıbaşına bir sanat ve iş kolu

olan ebruculuk, 20.yüzyıl başlarına gelindiğinde unutulma noktasına gelmiştir. Bu sanatın tekrar hayat kazanması, ebru sanatına 'çiçekli ebru'yu hediye eden büyük sanatçı Necmeddin Okyay sayesinde olmuştur. Okyay'dan sonraki büyük merhale Mustafa Düzgünman'dır. Mustafa Düzgünman'ın talebelerinden Niyazi Sayın, Sabri Mandıracı, Timuçin Tanarslan, Alparslan Babaoğlu, Fuat Başar bu sanatın yeniden yaygınlaşmasında büyük gayret sarfetmişlerdir. ebru sanatının tanınması ebru sanatı birçok dizide filmde ve tanıtımlarda kullanılmıştır. bu yüzlen ülkemizde herkes ebru sanatını az da olsa bilir.

Kaynak : Vikipedi

